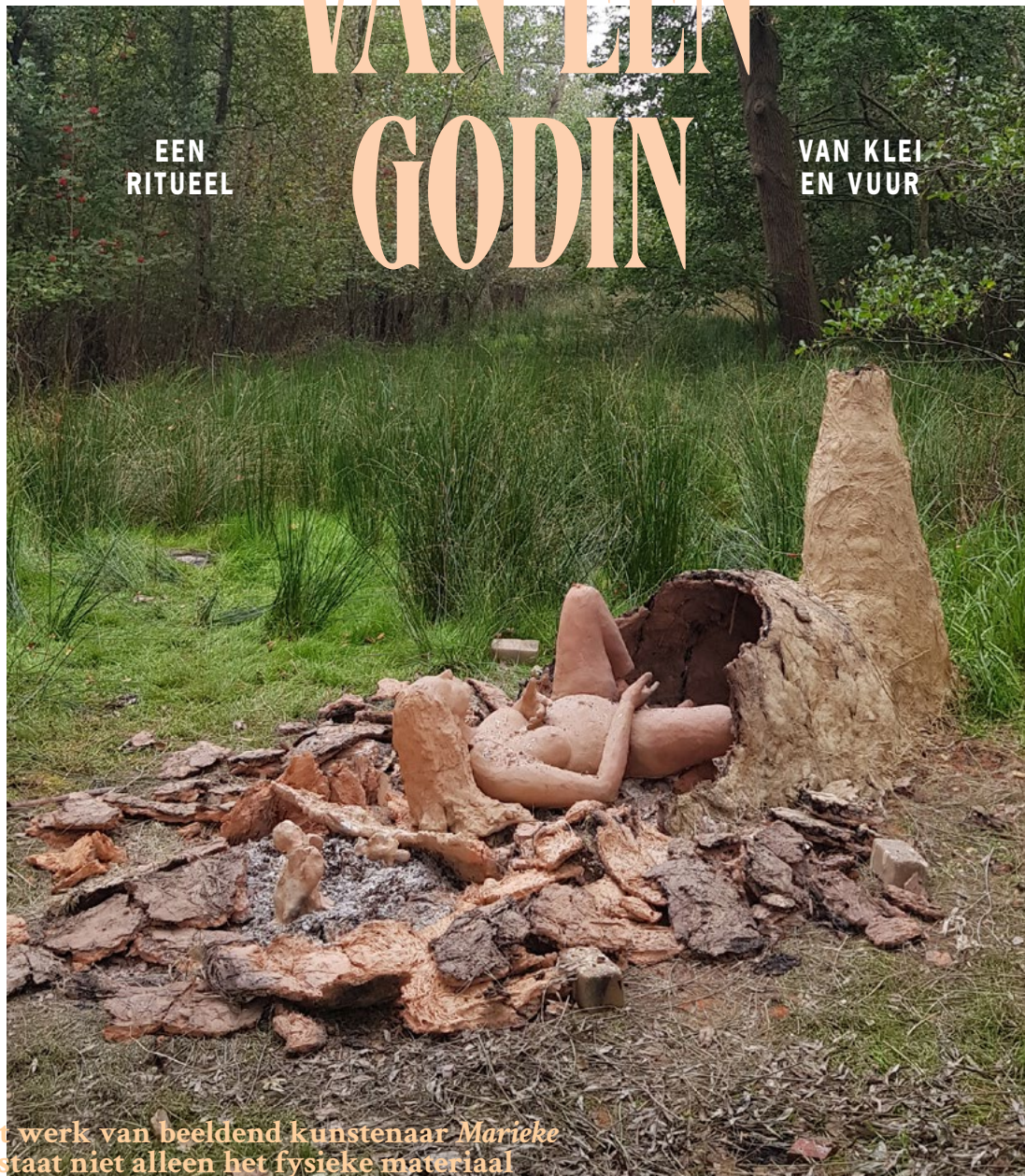


MAAKPROCES VAN EEN GODIN



EEN
RITUEEL

VAN KLEI
EN VUUR

In het werk van beeldend kunstenaar *Marieke Ploeg* staat niet alleen het fysieke materiaal centraal, maar ook de bovennatuurlijke ervaring die dat kan oproepen. Haar meest recente creatie is een verbeelding van Lilith: een krachtige vrouw uit de joodse mythologie. *Marieke* bracht haar opnieuw tot leven, met een ritueel dat aanvoelt als een schepping.

Alle beelden: Marieke Ploeg



Het verhaal van Lilith is zo oud als de scheppingsverhalen uit de Bijbel. Het tweede scheppingsverhaal is bekend. God scheidt Eva uit Adams rib (Genesis 2:22-23). Minder bekend is dat er in de Bijbel vóór Eva al eerder een vrouwelijke mens voorkomt.

In het eerste scheppingsverhaal in de Bijbel scheidt God de mens, ‘mannelijk en vrouwelijk, naar zijn (en dus ook haar) evenbeeld’ (Genesis 1:27). In de Bijbel lezen we daarna niet veel meer over deze eerste gelijkwaardige vrouw.

In de joodse traditie is haar verhaal wél overgeleverd. Lilith wordt ze genoemd in de Talmud, de eerste vrouw van Adam. Ze was een krachtige en sensuele vrouw; tegelijkertijd geschapen met Adam, uit hetzelfde stof.

Adam wilde haar met geweld laten weten wie de sterkste was. Lilith wilde zich echter niet aan hem onderwerpen en riep in haar wanhoop de onuitsprekelijke naam van God uit. JHWH luisterde en gaf haar vleugels waarmee ze wegvloog uit het paradijs. Adam, die alleen achterbleef, smeekte God om haar terug te brengen, maar Lilith weigerde. Pas daarna — in het tweede scheppingsverhaal — scheidt God Eva uit Adams rib.



Ik lees het verhaal van Lilith en het blijft me bij. Ik voel haar kracht. En tegelijkertijd een soort opluchting, dat in de joods-christelijke cultuur waarin mijn roots liggen een rolmodel als Lilith blijkt te bestaan. Ze geeft me een uitdagend nieuw vrouwbeeld, voorbij de christelijke archetypes van Maria en Magdalena. Lilith: een vrouw die volledig mens is, met alles erop en eraan. Geschapen naar Gods evenbeeld. Gelijkwaardig aan de man, krachtig en seksueel bewust.

Ik probeer Lilith te voelen in mezelf. Ik doe oefeningen, dans en mediteer. En steeds meer voel ik haar in mijn eigen lijf. Ze bruist en stroomt, vol levensenergie en sensualiteit. Lilith is ook in mij, ik ben Lilith.

Als ik dat voel, begint het boetseren. In de eerste fase werk ik zonder spiegel of foto's. Ik zoek de juiste pose door op de grond te gaan liggen. Ik voel in en aan mijn eigen lichaam en maak het na in klei. Ik zoek de massa's, wat zit waar? Wat krijgt de nadruk? Welke beweging en spanning is voelbaar in de pose? Mijn handen tasten mijn eigen lichaam

af. De klei vormt zich onder mijn handen vanuit mijn innerlijke beleving van Lilith.

Als de eerste vorm er is, verschuift mijn perspectief van voelen naar kijken. Ik ga op een afstandje van het beeld zitten. Ze komt los van mijn innerlijke ervaring. Lilith bestaat nu buiten mij in de klei. Ik observeer haar. Ik laat foto's van mezelf maken in haar pose. Mezelf en haar observerend breng ik details aan in het beeld.

Tijdens het boetseren is mijn grootste uitdaging om het verhaal van Lilith recht te doen. Ik wil het beeld zo maken dat het iets overbrengt van haar onafhankelijke inborst. Door de seksuele pose liggen associaties met pornografische beelden heel dichtbij. Maar dit beeld draait niet om de kijker, maar om de vrouw en haar beleving van zichzelf.

Een schepper voel ik me, ik boetseer Lilith naar mijn evenbeeld uit aarde en water. Ik werk net zo lang tot ze – voor mijn gevoel – echt leeft. Een verbeelding van mijn ervaring en verlangen naar de energie van Lilith. Stromend van levensenergie, krachtig, vrouwelijk, seksueel en vol.

VUUR

Ik wil Lilith niet in een industriële oven bakken, maar direct in echt vuur. Dat voel ik heel sterk, maar het is niet eenvoudig. Het is een heel nieuw ambacht om te leren. Klei breekt als het te snel en niet gelijkmatig verhit wordt. Het blijkt een hele toer om de juiste techniek te vinden om zo'n groot beeld langzaam te bakken in de onvoorspelbare vlammen. Ik onderzoek primitieve stooktechnieken en ontwikkel mijn eigen versie van een leemoven van takken, klei en stro.

Lilith ligt lang te wachten in mijn atelier terwijl ik experimenteer. Ik bouw vele verschillende versies van leemovens. Het gaat vaak mis, waardoor ik telkens iets leer over het subtiele samenspel tussen vuur, tempo, zuurstof, temperatuur, vocht en de uitwerking op de klei. Er vallen heel veel scherven.

Pas na twee jaar geven de vuurproeven mij voldoende vertrouwen en is het tijd. Lilith mag door het vuur.

De plek in het bos waar ik de oven bouw is moeilijk te bereiken over land en het beeld is groot en zwaar. Ik breng Lilith daarom op een vlot naar mijn stookplek. Een trage tocht over het water. Voorzichtig manoeuvrerend om haar niet te beschadigen. In het bos aangekomen bouw ik met wilgentenen en klei en stro een oven om haar heen. Drie dagen neemt dit in beslag. Laagje voor laagje vormt de leem zich tot een stevige cocon. Lilith wordt langzaam onzichtbaar.

Als de oven klaar is sta ik vroeg op en maak ik met houtskool een klein vuurtje. De oven moet eerst drooggestookt worden op een lage temperatuur, net zo lang tot al het water uit zowel de oven als het beeld verdwenen is. Telkens houd ik een spiegelkje boven de schoorsteen om te zien of het beslaat. Als er na zestien uur eindelijk geen stoom meer uit wasemt, stook ik het vuur steeds harder op.

Terwijl ik zo bezig ben, stuur ik een bericht naar mijn nieuwsbrieflezers en post wat op social media. Ik laat weten dat Lilith in de oven ligt. En hoe spannend ik dat vind, want de uitkomst is ongewis. Misschien barst Lilith in scherven uit elkaar. Misschien transformeert Liliths klei in keramiek.

Er komen berichten terug. Mensen leven mee en vinden het ook spannend. Het is een gek contrast. Ik alleen in de donkere nacht, bij mijn archaische oven, terwijl via internet een grote groep mensen het stookproces meemaakt. 'Ik zie in gedachten allemaal vrouwen aansluiten in een kring om je heen', is de reactie van een van mijn volgers. En zo voelt het ook als ik 's nacht alleen in het bos waak bij het vuur.

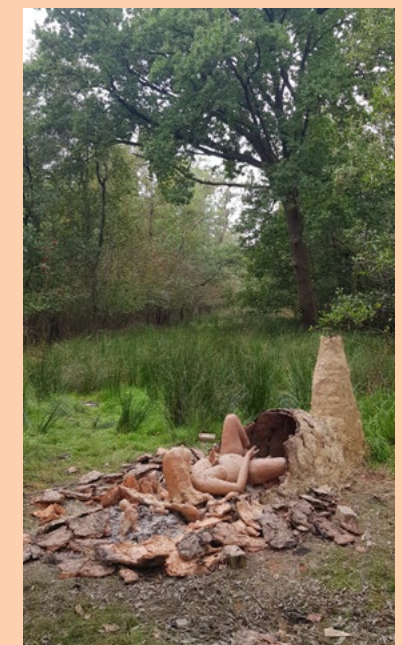
Een vol etmaal duurt de stook in totaal. Ik begon bij zonsopgang en ben klaar als de zon opnieuw verschijnt. Ik laat de oven afkoelen en ga naar huis om te slapen.

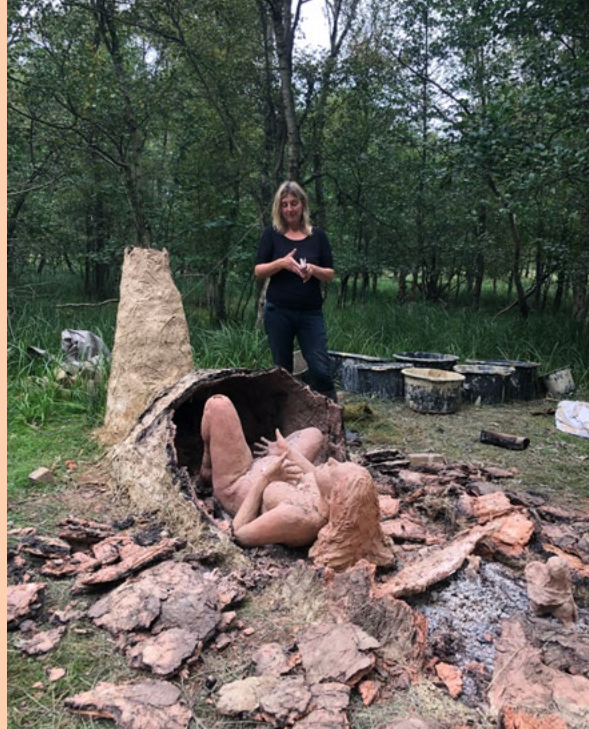
Na een paar uur ben ik terug in het bos. Vanaf de buitenkant is niet te zien of het beeld ongevend door de vlammen is gekomen. Met een bonzend hart breek ik de nu afgekoelde ovenwand open. Zou Lilith nog heel zijn?

Als het voorste deel van de oven is weggebroken, zie ik haar liggen.

Ze is door het vuur! Zonder scherven.

Lilith is terug in de wereld.





RITUEEL

Als beeldend kunstenaar werk ik in het gebied waar fysiek materiaal en transcendent ervaringen samenkomen. Het maakproces speelt in mijn werk net zo'n belangrijke rol als de uiteindelijke beelden (en scherven) die het werk oplevert. Steeds meer ervaar ik mijn maakproces als een ritueel van klei, water, vuur en lucht. Een ritueel waarin de godin zichtbaar wordt.

Het begint al lang voordat ik mijn atelier in ga. Ik bestudeer teksten over Lilith. Ik probeer haar te voelen in alle cellen van mijn lichaam. Ik probeer haar geest als het ware in te ademen via verhalen en oefeningen. Daarna nemen mijn handen het over. Ze zoeken de essentie van Lilith in de klei. Het boetseerwerk voelt als sacraal werk. Ik probeer er 'iets van wat heilig is' in te vangen.

Dan is het vuur aan de beurt. Het transformeert de klei in keramiek. Het maakt de zachte klei hard en houdbaar. Het is alsof Lilith na deze transformatie meer aanwezig is in de wereld. Mijn aandeel in dit vuurritueel is overgave. Als de oven eenmaal gebouwd is en het vuur ontstoken, kan ik niets meer doen dan afwachten en het vuur haar werk laten doen.

Door de vele reacties die ik die nacht bij het vuur kreeg via email, Facebook en Instagram ontdekte ik dat dit stookproces ook een publiek ritueel is. Ik blijf niet alleen te zijn in het bos. Velen maken de transformatie van Lilith op afstand met mij mee en worden erdoor geraakt. Als een digitale samenkomst in een heilige kring. Als een gebed voor de godin.

Steeds dichterbij de elementen

Thx! Jeetje... wat voel 'k hierbij? Ik wil haar verwarmen geloof ik. Ze is weer heel...

Oh my God this is so moving!

Ontroerende, gebroken, open Moeder Aarde, gevend, ontvangend, lijdend, helend.

Prachtig zeg. Ben geraakt in een diepe laag



Van aarde gemaakt, over water gedragen, met lucht omgeven en door vuur gegaan... We wachten en waken samen met jou

Wat prachtig, Marieke. Heel of in scherven, het is in zichzelf een diep transformatief proces.

En het is gelukt!!! Zo mooi, het proces en Lilith die door het vuur gegaan is en het doorstaan heeft

Wauw wat een intens en prachtig proces. Het raakt. Dank je wel voor het delen. Warme hartegroet lieve zuster.

Wow. Cool. Welcome back Lilith

Marieke Ploeg is beeldend kunstenaar en werkt, stookt en woont op landgoed 't Soete Zod in Kortenhoef. In haar werk zoekt ze naar de vrouwelijke helft van God. Niet alleen in haar beelden, maar ook in haar creatieve proces.